

Ulkomaalaisen uhrin erityinen haavoittuvuus ja oleskeluluvat

Elina Järvenpää, varatuomari, lakimies
Pakolaisneuvonta ry

RIKOKSEN UHRIN OIKEUDET OLESKELUOIKEUDESTA RIIPPUMATTA

-Uhridirektiivissä säädetään kaikkien rikosten kaikkien uhrien oikeuksien vähimmäisvaatimuksista **uhrin kansallisuudesta tai oleskeluoikeudesta riippumatta**

- Ulkomaalaiset ilmoittavat vähemmän heihin kohdistuneesta rikollisuudesta (EU:n perusoikeusvirasto FRA:n raportti 2014)
 - Ulkomaalaisten haavoittuvaa asemaa käytetään hyväksi
 - Syntyy piilorikollisuutta

Ulkomaalaislain oleskelulupaperusteita liittyen suojeluun ja rikosten uhreihin

- 52 § Oleskeluluvan myöntäminen yksilöllisestä inhimillisestä syystä
- 52 a § Oleskeluluvan myöntäminen ihmiskaupan uhrille
- 52 d § Oleskeluluvan myöntäminen laittomasti maassa oleskelleelle ja työskennelleelle kolmannen maan kansalaiselle
- 54 § Jatkoluvan myöntäminen lähisuhdeväkivallan uhrille
- (Kansainvälinen suojelu-asia?)

Oleskelulupa yksilöllisistä inhimillisistä syistä (UlkL 52§)

- Suomessa olevalle ulkomaalaiselle, jos oleskeluluvan epääminen olisi ilmeisen kohtuutonta hänen terveydentilansa, Suomeen syntyneiden siteiden tai muun yksilöllisen inhimillisen syyn vuoksi.
- Erityisesti otetaan huomioon olosuhteet, joihin hakija joutuisi kotimaassaan, tai hänen haavoittuva asemansa.
- Jatkuva oleskelulupa
- Ei toimeentuloedellytystä
- Työnteko-oikeus

Oleskelulupa ihmiskaupan uhrille (UlkL 52a§)

- Suomessa olevalle ihmiskaupan uhrille, jos:
 - 1) hänen oleskelunsa Suomessa on perusteltua ihmiskaupan esitutkinnan tai tuomioistuinkäsittelyn vuoksi
 - 2) hän on valmis tekemään yhteistyötä viranomaisten kanssa ihmiskaupasta epäiltyjen kiinni saamiseksi; JA
 - 3) hänellä ei ole enää siteitä ihmiskaupasta epäiltyihin
- Pääsääntöisesti tilapäinen lupa, 6kk-1v, jatkolupa mahdollinen
- Jos kyse **erittäin haavoittuvassa asemassa olevasta** ihmiskaupan uhrista, ei edellytetä yhteistyötä eikä siteiden katkaisemista ja lupa voidaan myöntää jatkuvana
- Ei toimeentuloedellytystä
- Harkinta-aika
- Työnteko-oikeus

Oleskeluluvan myöntäminen laittomasti maassa oleskelleelle ja työskennelleelle kolmannen maan kansalaiselle (UlkL 52d§)

- Kolmannen maan kansalaiselle, joka työskennellyt Suomessa ja työskentelyn aikaan oleskellut maassa laittomasti, JA:
 - 1) ollut työskennellessään alaikäinen TAI työntekoon liittyy erityistä hyväksikäyttöä osoittavat työolot;
 - 2) oleskelu Suomessa on perusteltua esitutinnan tai tuomioistuinkäsittelyn vuoksi;
 - 3) on valmis tekemään yhteistyötä viranomaisten kanssa epäiltyjen työnantajien kiinni saamiseksi; JA
 - 4) ei enää siteitä mahdollisiin rikoksesta epäiltyihin.
- Tilapäinen oleskelulupa, kesto 6kk-1v, mahdollisesti jatkolupa
- Ei toimeentuloedellytystä
- Ei perheenyhdistämistä
- Harkinta-aika
- Työnteko-oikeus

Jatkolupa lähisuhdeväkivallan uhrille (UUKL 54 §)

- Ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa perhesiteen perusteella, voidaan myöntää oleskelulupa perhesiteen päätyttyä sillä perusteella, että henkilöllä on kiinteät siteet Suomeen TAI että hänen **henkilökohtainen tilanteensa on erityisen vaikea** puolison häneen tai hänen lapseensa perhesiteen voimassaolon aikana kohdistaman tai hyväksymän väkivallan tai hyväksikäytön vuoksi JA luvan epääminen olisi olosuhteet huomioon ottaen kohtuutonta.
- Toimeentuloedellytys
- Toimeentuloedellytyksestä voidaan poiketa, jos siihen on poikkeuksellisen painava syy tai lapsen etu vaatii sitä
- Työnteko-oikeus

Tapausesimerkkejä

- Pakkoavioliiton / lähisuhdeväkivallan uhri
- Asiakas eronnut, on koditon
- Oleskeluoikeus Suomessa on perustunut perhesiteeseen kumppanin kautta
- Kunniaväkivallan uhka
- Oleskelulupa ihmiskaupan uhrille / jatkolupa lähisuhdeväkivallan uhrille
- Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään ohjaaminen
- Turvakoti, Monika-Naiset liitto ry, Poliisi

Tapauseesimerkkejä

- Työperäinen hyväksikäytön / kiskonnantapaisen työsyrijinnän uhri
- Epäselvä oleskelulupatilanne
- Suullinen työsopimus, palkaton koeaika
- Työt eri puolilla Suomea, 10-12h/päivä, myös viikonlopputöitä
- Asiakas asunut työnantajan järjestämässä parakissa, saanut rahaa ja ruokaa koeajan aikana työkavereilta/tutuilta ja joutunut lainaamaan rahaa (myös työnantajalta)
- Saanut koeajan jälkeen työsopimuksen, mutta palkkaa ei ole maksettu
- Kyselee palkan perään, jolloin työnantaja uhannut potkuilla
- RIKU, Poliisi, AVI, SAK Work in Finland

Tapausesimerkkejä

- Nigerianlainen nainen
- Luvattu kampaamotyötä Italiassa. Isä kuollut, äiti huonokuntoinen, hyvä mahdollisuus auttaa perhettä ja pitää sisarukset koulussa.
- Kampaamotyötä = Pakkoprostituutiota
- velka 40 000 euroa
- uhka: pahoinpitely, voodoo, perheen uhkailu
- raskaus, pako Suomeen, pelko paluusta kotimaahan -> tp-hakemus -> Ulkomaalaislain 52 a § mukainen A-lupa
- KHO 2014:112: ei kv-suojelua koska Nigeriassa saatavilla suojelua ja apua uhreille